

Ny krimserie

«Drapet på Aurora Lindkvist» er en ny krimserie der mysteriet blir brettet ut etter hvert som bøkene kommer ut, og drapet oppklart i den tolvte og siste boken. Forfatter Kjetil Indregard er kjent som manusforfatter for film («Lille Frøken Norge», «Marias menn») og TV («En god nummer to», «ORPS»). Første bok i denne litterære krimserien kom ut i slutten av mars, og de neste elleve bøkene slippes månedlig i et år fremover.

Knut Gribb gjenoppstår

Detektivhelten Knut Gribb er vekket til live igjen i boken «Alvedansen» av Egil Sandø. Drøye hundre år etter at Sven Elvestad første gang skrev om Gribbs bedrifter og fem år etter at Bladkompaniet la ned serien, er politifullmektig Gribb i full vigør. Nå er han blitt sjef for Team Q i Oslo, og teamet blir satt til å undersøke flere forsvinningsaker i østlandsområdet. «Alvedansen» er Sandøs andre bok om Knut Gribb, den første kom i 1997.

Aktivetskrim

«Finn den skyldige. Åsted Kråkestein» av Julian Press er en krimbok for barn og andre nysgjerrige som har lyst til å leke detektiv selv. Boken består av korte fortellinger og vrímlebilder hvor løsningsen på hele 60 saker kan finnes underveis. Og finner man ikke alle svarene, er det bare å bla videre, for boken kan også leses som en hel fortelling. Dette er tredje bok i «Finn den skyldige»-serien.

Kvikk krim

Juritzen forlag frir uhemmet til nordmenns påsketradisjoner når de gir ut 17 krimnoveller i samlingen «Påskekrim». Fargene og skriften på omslaget hermer etter Kvikk lunsj-designet, og paperbackformatet er ikke veldig mye større enn tursjokoladen heller. Blant bidragsyterne finner vi Tom Egeland, Gunnar Staalesen (bildet), Karin Fossum, Anne B. Ragde, Edgar Allan Poe og Dan Turèll. Flere av novellene har ikke vært utgitt tidligere.

KNUTEPUNKT: – I den grad man kan snakke om at den litterære avantgarden er plassert i Bergen, må den i så fall ligge på Møhlenpris hos Audun Lindholm (bildet), sier forfatter Henning H. Audiatur og forlaget Gasspedal, er han et knutepunkt for litterære strømninger.

Bergen – en litterær for

– Det eneste lure jeg har gjort som forlagsredaktør har vært å dra ofte til Bergen, sier Bjørn Aagenæs.

INGVILD BRÆIN
ingvild.bræin@bt.no

– Nesten halvparten av mine forfattere er bosatt i Bergen, sier Aagenæs, forlegger i Kolon forlag og tidligere forlagsredaktør i Cappelen.

Han sier det ikke helt av seg selv – vi har konfrontert ham med en uttalelse forlegger i Cappelen Damm Anders Heger kom med under studentersamfunnets litteraturarrangement for et par uker siden: «Det er i Bergen den litterære avantgarden holder til».

Lite og tett miljø

På spørsmål fra BT bekreftet Heger at han tenkte på spesielle personer og miljøer, men for ikke å nedvurdere andre, ville han ikke ut med hvem han siktet til. Han mente

imidlertid det var hevet over tvil at det litterære miljøet i Bergen representerte et unikt kraftsentrum, både i det nåværende bildet og i underskogen.

Bjørn Aagenæs er ikke enig i at avantgarden i særdeleshet bor i Bergen.

– Avantgarden er spredt overalt. Men Bergen skiller seg fra Oslo ved å ha mange viktige, små litterære miljøer, sier han.

– Hvilke miljøer er dette?
– Det er kretsen rundt Vagant, som består av både kritikere og forfattere. Det er Skrivekunstakademiet med nåværende og tidligere elever. Det er studentmiljøet på Universitetet. Forlaget Spartacus har dessuten nylig åpnet bergenskontor.

Av enkeltpersoner nevner han Øyvind Rimbereid, Gunnhild Øyehaug, Pedro Carmona-Alvarez, Tomas Espedal, Olaug Nilssen, Tormod Haugland, Mazdak Shafieian, Audun Lindholm og Susanne Christensen – forfattere og skribenter som også er aktive i tidsskrifter, i undervisningsammenheng, i lit-

fakta

Avantgarde

- Betegnelse som brukes om kunstnerisk og intellektuell virksomhet som er radikal og nyskapende.
- Ordet avantgarde er fransk og betyr «fortropp».
- Viktige kunstretninger som har fått karakteristikkene avantgarde er futurisme, dadaisme, russisk konstruktivisme, abstrakt ekspresjonisme, situasjonisme og popkunst.

terære arrangementer og som kritikere.

– Det skjer mye i Oslo også, men det er spredt, du får ikke det tette miljøet. Og Universitetet i Oslo ligger på campus langt utenfor sentrum. Det er så lett å treffe på forfattere i Bergen.

– Det er bare å gå på en kafé?
– Nei, det holder å gå ut døren, sier Aagenæs.

Litteraturen er synlig

Litteraturviter Eirik Vassenden ved UiB synes ikke Hegers påstand om det avantgardistiske Bergen er så treffende.

– Vi kan heller si at vi har en energisk litterær undergrunn her i Bergen, med en rekke tidsskrifter og små utgivere. Vi har ikke de samme arenaene som i Oslo, verken institusjonelt eller økonomisk, så her må man gjøre det selv, sier han.

Han synes det er interessant at Heger, som selv representerer et stort forlag i hovedstaden, kommer med denne påstanden.

– Det koster ham lite å si dette,

Bergsvåg. – Ved å være en sentral aktør i både tidsskriftet *Vagant*, poesifestivalen
ARKIVFOTO: ODD NERBØ

tropp

og det er kanskje en måte å uttrykke at Oslo synes det er fint at Bergen klarer seg selv, uten noen særlig støtte.

Avantgardebegrepet er i alle tilfelle problematisk, mener Vassenden.

– Jeg tror ikke det lenger er spesielt relevant å kalle et litterært miljø «avantgardistisk» i ordets bokstavelige forstand – at noen utgjør en marginal «fortropp». Jeg tror snarere vi bør snakke om at det fins miljøer som driver med andre typer litteratur. Det behøver ikke være noe «vanskelig» eller «elitistisk» ved slik alternativ aktivitet, som begrepet avantgarde ofte har gitt assosiasjoner til. Tvert imot har man her i byen lykket med å gjøre litteraturen synlig på kafeer og klubber, steder hvor man får oppmerksomhet, sier han.

Avantgarden er på nett

Forfatter Henning H. Bergsvåg godtar begrepet avantgarde, men vil ikke være med på å plassere den geografisk.

– Bergensmiljøet har lenge vært aktive i å skape en litteratur på siden av det etablerte. Men avantgarden har gått mer og mer inn i nettverk. Nå går forbindelseslinjene mellom Bergen, Trondheim, Göteborg, Stockholm, Malmö, København og så videre – via blant annet nettsiden nypoesei.net. Avantgarden fins altså ikke på ett sted, men i e-postene, nettsamfunnet og småforlagene. Det er en selvsagt ting at unge norske lyrikere i dag vet om unge svenske lyrikere. Slik var det ikke for bare ti år siden, sier han.

– Historisk har jo avantgardebegrepet nettopp med dette å gjøre – det er når inspirasjonen flytter over landegrensene at møtene som kan endre måten å tenke om litteratur på oppstår, sier han.

MARTA NORHEIM, litteraturkritiker i NRK

– Jeg er ikke så opptatt av hvor forfatterne bor, men om de skriver gode bøker. Men tidsskriftet *Vagant* og utgivelsen av Audiaturkatalogen vitner

om at det er stor publiseringsiver i et ungt miljø i Bergen. Og ved Skrivekunstakademiet finner vi for tiden to interessante, unge forfattere: Olaug Nilssen og Gunnhild Øyehaug.

– En veldig stor prosent av norske forfattere bor i Oslo, og da er det interessant at mange forfattere i for eksempel Stavanger og Bergen er så profilerte som de er. I Norge har vi en tradisjon for at Oslo ikke er noe hovedsete for litteratur. På mange andre kunstfelt, ja, men ikke dette, sier Norheim.

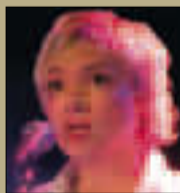
OLAUG NILSSEN, forfatter og leder av Skrivekunstakademiet i Hordaland

– Den litterære avantgarden holder vel ikke bare til i Bergen. Vi har for eksempel miljøet rundt tidsskriftet *Kuiper* i Tromsø, *Ratatosk* i Trondheim, *Bøyg* i Oslo, og rundt småforlagene i ulike byer, som H-press i Oslo. ÆÅ-festivalen i Trondheim og det nå nedlagte tidsskriftet *Luj* har nok vært vel så viktige, sier Nilssen.

– Men det skjer også mye i Bergen, rundt Skrivekunstakademiet selvfølgelig, og rundt *Vagant*, som er flinke til å ta vare på studenter fra Skrivekunstakademiet. Auditorfestivalen, som nå blant annet har en svært god nettbutikk, og studenttidsskriftet *Prosopopeia* er også sentrale. Bergen Poesifest, som ble startet av Henning Bergsvåg og Tomas Espedal i sin tid, har nok staket ut kursen for mye av aktiviteten i dag. Fagbokforlaget må vi nevne, og jeg er glad for at forlaget *Spartacus* har fått kontor i Bergen, sier Nilssen.

INGRID STORHOLMEN, forfatter

– Jeg er mer enn delvis enig i Heegers utsagn. Det har først og fremst med forfatterbrødrene Øyvind Ådland og Vemund Solheim

Ådland å gjøre. De er helt eksepsjonelle i hver sin sjanger, og resten av landet, og utlandet, kan bare misunne Bergen dem.

– Dessuten har Bergen Jon Fosse, som har skapt sin helt egne retning både i prosaen og dramatikken sin. «Min eld är den största i Sverige», sa Strindberg. Overført til Norge snakker vi da om Fosse, sier Storholmen.

– Hva med det litterære miljøet i Trondheim?

– Vel, nå har hele *Luj*-redaksjonen (banebrytende litterært tidsskrift, *journ. anm.*), Gunnar Wærness, Monica Aasprong og jeg flyttet over grensen, så du kan si at den litterære avantgarden i Trondheim lever i eksil i Sverige.

Lukten av whisky og prærie

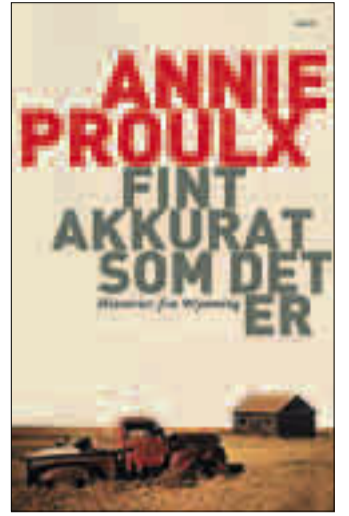
bok noveller

Annie Proulx
«Fint akkurat som det er»
Oversatt av Ragnhild Eikeli Pax

Verdenslitteratur fra Wyoming

Med årets novellesamling «Fint akkurat som det er» avslutter Annie Proulx sin trilogi med ramsalte fortellinger fra Amerikas harde ødemark, Wyoming. Her er livet ubønnhørlig, skjebnen ofte besejlet, og hvis lykken i korte glimt skulle vise seg, er det ofte for i neste sekund å bli erstattet av naturens fortærende og drepende kraft. Stanken av mørk whisky og død er så nærværende gjennom Annie Proulx's prosa at det er fristende å kalle det en filleristende leseropplevelse. Her er scener som hogger tak i leseren og formidler ubehaget så intenst at en nærmest føler seg dratt inn i bokens gravgrendte landskap.

Annie Proulx's noveller fryder på setningsnivå. Ofte fremstår ansikt og kropp like karrige som det vanskelige landskapet rundt. I novellen «De gamle cowboysangene» heter det «Ansiktet til Archie var glatt som en avbarket ospestamme, og munnen hans var en så smal strek at en skulle tro at den var skåret ut med kniv». Hans familiehistorie fortøner seg ikke mer human: «Mora døde av kolera da han var sju år, og bare noen år senere ble hennes død etterfulgt av farens, da han tylltet i seg ei hel flaske patentmedisin med stryknin som skulle beskytte mot kolera og meslinger hvis man tok ei teskje om gangen». I en

verden av whiskybrennerier, gamblingbuler og krøtterdrift, og hvor «den tørre jorda liknet renskrapte sauekløver. Sola trakk fargen ut av alle ting» er det lite rom for livslang kjærlighet. En av de råeste scenene i boken er fremstillingen av unge Rosie som i ensomhet føder et dødfødt og blodig barn, mens mannen i uvitenhet er på arbeid på en ranch langt borte. Likeledes den hallusinerende sekvensen hvor kvinnen som har forlatt sin samboer, på en fjelltur blir sittende dørgende fast i en stein og venter på døden.

Men ingen prosa i mesterklasse uten anslag av humor. Spesielt i de absurdistiske skildringene av selveste Djevelen som «satt ved det brannsikre skrivebordet sitt og nøt en havannasigar og en trippel espresso» viser Proulx hva grenseløse fantasi og skriveglede kan utmeisle.

SILJE STAVRUM NOREVIK

Til trøst og underholdning

bok roman

Anna Gavalda
«Lykka er ein sjeldan fugl»
Oversatt av Tove Bakke
Det Norske Samlaget

Rørende fortellerkunst til trøst og underholdning

Anna Gavalda skuffer ikke. Historien i «Lykka er ein sjeldan fugl» er sårere, mer nostalgisk og med en mørkere tematikk enn suksessen «Saman er vi mindre aleine» (2005) som hittil er solgt i mer enn to millioner eksemplarer, oversatt til 36 språk og filmatisert.

Den forrige bokens unge persongalleri i kammerspill i en herkelig leilighet i Paris, er nå erstattet av den vellykkede Paris-arkitekten Charles Balanda som raskt nærmer seg de femti. Han er i en livskrise: sliten av tøffe byggejobber i Russland, og lei av konen, den vakre Laurence. Livsleden er han seg ikke bevisst, før den dagen han mottar et brev med ordene «Anouk er død».

Som smaken av madeleinekaken hos Marcel Proust fremkaller en hel roman av barndomsminner – åpner det korte dødsbudskapet en dør til fortiden og minnene strømmer på Charles: Anouk var den vakre alenemoren til barndomskameraten Alex. Det bohemske motstykket til Charles' prektige, borgerlige barndomshjem. Som del av sorgarbeidet oppsøker Charles Alex, reisen tilbake får ham til å ta et oppgjør med det livet han lever. Og underveis møter han kjærligheten på nytt i Kate, som bor på landet, omgitt av barn og dyr.

Hvis du synes at det blir for mye idyll, og forherligelse av det gode livet på landet, så er det helt rik-

tig. Det blir for mye av det gode hos Gavalda. Men, samtidig har forfatteren evnen til å fortelle gode historier, til å skrive fremlevende, aparte mennesker. Hun leker med annen litteratur, høy som lav, og med annen populærkultur; tekstene til Leonard Cohen og sangeren Charles Trenet (han med *La mer*). Når du så ikke orker mer nostalgi og søtladet varme, lar hun en allvitende stemme bryte illusjonen med ironi og kommentarer.

Tove Bakke har igjen oversatt Gavaldas ordrike, dialogfylte og lekende dagligspråk til et spenstig nynorsk som er like sjarmende som det er rikt. En viss tilvenning fra leserens side er nødvendig, for Gavalda har språklige krumspring og dialoger så sammensatte at jeg blir svimmel. Men gi deg tid og la deg besnære av drøye 620 sider Gavalda.

ANNE SCHÄFFER